

Arbetsförhållanden och hälsa i Uppsala län i början av 2000-talet

Resultat från enkätundersökningen Liv & Hälsa 2000, -04, -08, -12

Margareta Torgén
Andreas Lundin
Tobias Nordquist
Malin Josephson

Innehåll

Sammanfattning	1
Inledning	2
Syfte	2
Material och metod	2
Enkäter	2
Datainsamling och urval	2
Statistik	3
Resultat	4
Bakgrundsfaktorer	4
Födelseland	4
Utbildningsnivå	4
Anknytning till arbetsmarknaden	5
Typ av arbetsgivare	6
Arbetsförhållanden	7
Veckoarbetstid	7
Fysisk aktivitetsnivå	8
Buller	9
Ensidiga arbetsrörelser	10
Trivsel	11
Oro att förlora jobbet	12
Hälsa	13
Självskattad hälsa	13
Förekomst av besvär	14
General Health Questionnaire, GHQ12	16
Hälsorelaterad livskvalitet, EQ-5D.....	16
Långvarigt bestående sjukdom.....	17
Sjukskrivning	18
Diskussion	19
Bakgrundsfaktorer	19
Arbetsförhållanden	20
Hälsa	20
Slutsats	21
Referenser	22

Sammanfattning

Rapporten avser att ge en deskriptiv belysning av arbetsförhållanden och hälsa bland yrkesverksamma i Uppsala län under början av 2000-talet med hjälp av data från den vart 4:e år återkommande enkätundersökningen "Liv & Hälsa" som beskriver livsbetingelser och hälsa i Mellansverige. Urvalet för enkätundersökningarna skapas från registret över totalbefolkningen (RTB), stratifierat efter kön, ålder och kommun och kompletteras med Statistiska Centralbyråns registerdata avseende exempelvis kön, födelseland och utbildningsnivå.

Rapporten omfattar jämförelse av fyra oberoende stickprov från befolkningen, år 2000, 2004, 2008 och 2012. Svarsfrekvensen för Uppsala län minskade från ca 70 procent för Liv & Hälsa år 2000 till drygt 50 procent för 2012 års enkät.

Resultaten har viktats med avseende på faktiskt antal personer i länet vid respektive enkätomgång samt korrigerats för icke slumpmässigt bortfall. Svarande från Heby kommun ingår ej i rapporten då Heby inte tillhörde Uppsala län under alla enkätomgångar.

För att fokusera på arbetslivet omfattar rapporten endast de som var mellan 20 och 79 år och uppgett sig vara yrkesverksamma, definierat som anställd eller egen företagare. Personer som t.ex. var tjänstlediga, studerande och arbetslösa ingår därmed ej i rapporten. Åldersspannet 20-79 år har delats in i fyra grupper 20-34 år, 35-49 år, 50-64 år och 65-79 år.

Tungt fysiskt arbete angavs av i storleksordningen 10-15 procent av de svarande med viss dominans för unga män utan större skillnad mellan enkätomgångarna. Bland kvinnorna uppgavs tungt fysiskt arbete av som högst 8 procent i den yngsta åldersgruppen. Fysiska arbetsfaktorer i form av buller och ensidiga arbetsrörelser var vanligast förekommande i den yngsta åldersgruppen och ses öka i Liv & Hälsa 2012.

En fråga handlar om arbetstrivsel och här anger drygt 80 procent att de trivs, högst andel ses i enkätomgång 2012 med ungefär samma nivå bland både män och kvinnor. De ca 15 procent av de svarande som inte trivs domineras av personer från den yngsta åldersgruppen, tydligast bland kvinnor. Oro att förlora jobbet inom närmsta året var också vanligast förekommande bland kvinnor i den yngsta åldersgruppen och tämligen oförändrat mellan de olika enkätomgångarna.

Ungefär 20 procent av de svarande uppger brister i hälsotillståndet, ungefär lika bland män och kvinnor och med tendens till ökad förekomst med stigande ålder.

Frekventa besvär under senaste månaderna av värk i muskler och leder förekom oftare bland kvinnor än bland män, ungefär lika i de olika åldersgrupperna och över tid. Detta gäller särskilt värk i skuldror, nacke, axlar och rygg medan värk i armar, ben och fötter förekommer mer bland personer över 50 år. Besvär av huvudvärk, ångslan/oro och nedstämdhet var däremot vanligast bland unga.

Minst en sjukfrånvarodag under det senaste året uppgavs av ca 45 procent av kvinnorna och 40 procent av männen. Minst en sjukdag under senaste året var vanligast förekommande i de yngre åldersgrupperna och ökade något från Liv & Hälsa 2000 till 2012.

Resultat av Liv & Hälsa undersökningen bland yrkesverksamma i Uppsala län visar sammantaget inga större förändringar i arbetsmiljö eller hälsa mellan enkäten 2000 och 2012. I likhet med vad som setts i andra undersökningar har yngre i större utsträckning fysiskt tungt och bullrigt arbete jämfört med äldre. Värk är vanligt förekommande särskilt bland äldre medan ångslan/oro och nedstämdhet är vanligast bland yngre. Merparten trivs väl på arbetet, har goda arbetsförhållanden och är helårsfriska.

Inledning

Arbetet är inte bara ett sätt att försörja sig utan har stor betydelse för självkänsla, personlig utveckling, sociala kontakter, identitet och hälsa. Det är arbetet som till stor del ger oss vår identitet och vår sociala status i samhället. Sambandet mellan arbete och en god hälsa förutsätter rimliga arbetsvillkor och en god arbetsmiljö. Gynnsamma arbetsförhållanden stärker personlig utveckling, hälsa och välbefinnande medan ogynnsamma arbetsförhållanden ökar risken för ohälsa. På en övergripande nivå är sambandet mellan arbete eller sysselsättning och god hälsa väl belagt i såväl svensk som i internationell forskning och arbetsmiljön en förutsättning för det goda arbetet [1].

Enkätundersökningen Liv & hälsa avser att på basis av självrapporterade uppgifter kartlägga och belysa befolkningens liv och hälsa i Södermanlands, Uppsala, Värmlands, Västmanlands, och Örebro län samt delar av Dalarna (CDUST- regionen). Det geografiskt studerade området omfattar ett 60-tal kommuner med över miljonen innevånare i åldrarna 18 till 80 år. Statistiska Centralbyrån (SCB) och Statisticon AB har ansvarat för datainsamlingarna, som hittills genomförts som en postenkät år 2000, 2004, 2008 och 2012. Enkäterna har utformats av representanter från de samhällsmedicinska enheterna i ovanstående län.

Syfte

Föreliggande rapport ger en deskriptiv belysning av arbetsförhållanden och hälsa i Uppsala län under början av 2000-talet. Vissa bakgrundsfaktorer av betydelse i sammanhanget som exempelvis födelseland, utbildningsnivå och typ av arbetsgivare redovisas även.

Material och metod

Enkäter

- Enkäten år 2000 omfattade 20 sidor och 87 frågor. Frågorna berör ämnesområdena hälsa, vård och läkemedel, behov av stöd och hjälp, levnadsvanor, trygghet, psykisk hälsa och livskvalitet, sociala relationer, arbete och arbetsmiljö (10 frågor), boende och boendemiljö samt ekonomi. Dessutom ingick ett antal frågor om barnens hälsa för dem som hade hemmavarande barn under 18 år.
- Enkäten 2004 omfattade 24 sidor och 145 frågor. Frågorna var indelade i ämnesområdena hälsa, användning av läkemedel, vårdkontakter, levnadsvanor, psykisk hälsa och livskvalitet, behov av stöd och hjälp, trygghet och sociala relationer, frågor om framtiden, hem och hushåll, boende och boendemiljö, arbete och arbetsmiljö (14 frågor) samt sjukskrivning.
- Enkäten 2008 var även den på 24 sidor, med 149 frågor och samma ämnesområden som enkäten 2004. Ämnesområdet om arbete och arbetsmiljö hade 18 delfrågor.
- Liv & Hälsa enkäten 2012 var del i Folkhälsomyndighetens nationella enkät "Hälsa på lika villkor" med 22 sidor och 103 frågor. Frågorna var uppdelade på flera ämnesområden jämfört med tidigare enkäter och hade 8 frågor inom området arbete och arbetsmiljö.

Datainsamling och urval

Urval och inledande databeredning har genomförts vid SCB:s enkätfunktion i Örebro. Urvalsramen för undersökningen skapades från Registret över totalbefolkningen (RTB). Stratifieringar efter kön och ålder genomfördes för alla län utom Södermanland. Stratifiering för kommun genomfördes på hela urvalet samt efter delområden i de tre största kommunerna: Uppsala, Västerås och Örebro.

Enkätsvaren har kompletterades med registerdata. Från RTB hämtades uppgifter om kön, ålder, födelseår, folkbokföringsort, civilstånd, medborgarskap, födelseland, eventuellt invandringsår samt föräldrarnas födelseland. Från Statistiska Centralbyråns (SCB:s) utbildningsregister hämtades även uppgifter om utbildningsnivå, dock ej för personer över 75 år.

Den totala Liv & Hälsa undersökningen år 2000 omfattade 58 kommuner med en befolkning på ca 1 044 000 personer i åldern 18-79 år. Bland dessa fick 70 044 slumpvis utvalda personer möjlighet att besvara frågeformuläret. Totalt svarade 46 636 personer (67 procent). För Liv & Hälsa 2004 och 2008 skickades knappt 69 000 enkäter ut med svarsfrekvens på 64 respektive 59 procent. Slutligen skickades knappt 64 000 ut år 2012 och svarsfrekvensen blev 51 procent. Information om datainsamling och svarsfrekvenser i de olika omgångarna av Liv & Hälsa återfinns i flera rapporter [2-5].

För Uppsala län utgick Liv & Hälsa enkäten år 2000 till 9166 personer med svarsfrekvens på ca 70 procent. År 2004 skickades enkäten till 9821 personer i Uppsala län och svarsfrekvensen 65 procent. Motsvarande tal för 2008 var 15 250 personer och svarsfrekvens 62 procent och 2012 fick 18 389 personer enkäten med svarsfrekvens på 52 procent.

För att nå jämförbarhet mellan enkätomgångarna är deltagare från Heby kommun borttagna i föreliggande rapport då Heby inte tillhört Uppsala län under hela tidsperioden. För att fokusera på arbetslivet omfattar rapporten bara de som uppgett sig vara ”yrkesverksamma” definierat som anställda eller egna företagare och i åldrarna 20-79 år. Svarande under 20 år och över 79 år, föräldralediga, tjänstlediga, pensionerade, arbetslösa m.fl. ingår därmed ej.

Statistik

Rapporten omfattar jämförelse av fyra oberoende slumpmässiga stickprov (2000, 2004, 2008, 2012) från befolkningen och resultaten har viktats med avseende på faktiskt antal personer i länet vid respektive enkätomgång. Resultat i tabeller och figurer redovisas uppdelat på kön och åldersgrupp (20-34 år, 35-49 år, 50-64 år, 65-79 år).

Data viktas vid analys för att mer korrekt spegla det verkliga befolkningsunderlaget i länet. Vikterna korrigerades med hjälp av registerinformation för att olika grupper i urvalet ska överensstämja med det verkliga antalet i populationen – vilket ofta inte speglas via de som besvarar en enkät då viljan att delta i undersökningar kan skilja sig mellan grupper i befolkningen. Från nationella register har hjälpinformation använts vid viktsberäkning avseende: Kön, ålder, utbildningsnivå, födelseland, invandringsår, sysselsättning och kommun/kommundel.

Resultat

Resultaten i föreliggande rapport baseras på mellan sju och nio tusen svarande per enkätomgång där fördelning av svarande för respektive enkätomgång, kön och åldersgrupp framgår av Tabell 1.

Andel besvarade enkäter från Uppsala län varierade mellan de olika enkätomgångarna med som högst 65 procent år 2000 och lägst 48 procent år 2012. Inom varje enkätomgång ter sig svarsmönstret tämligen likartat med högre svarsfrekvens bland kvinnor jämfört med bland män och högre svarsfrekvens bland äldre jämfört med yngre.

Tabell 1. Svar på fråga om typ av aktuell sysselsättning i Liv & Hälsa undersökningarna 2000, 2004, 2008 och 2012, från Uppsala län. I tabellen anges antal svarande *.

Sysselsättning, Åldersgrupp	2000		2004		2008		2012	
	män	kv.	män	kv.	män	kv.	män	kv.
Yrkesverksamma** (anställda eller egna företagare)								
20- 34 år	530	525	476	475	370	477	279	365
35- 49 år	826	987	747	857	736	829	629	801
50- 64 år	942	946	827	897	849	960	839	928
65- 79 år	109	52	125	60	164	63	214	124
Övriga (föräldralediga, studerande, tjänstlediga, arbetslösa, pensionerade m.fl.)								
20- 34 år	246	441	196	474	199	437	152	316
35- 49 år	114	243	96	229	72	235	63	165
50- 64 år	224	314	231	323	196	305	135	204
65- 79 år	1112	1058	1260	1202	1082	1066	991	1048
Uppgift saknas								
20- 34 år	6	10	3	8	4	6	2	5
35- 49 år	17	17	3	8	14	5	3	2
50- 64 år	21	20	11	8	22	15	10	25
65- 79 år	66	95	38	65	50	66	19	24
Totalt antal svarande	4213	4708	4013	4606	3758	4464	3336	4007

* Svarande från Heby kommun ingår ej

** Fetmarkerade tal utgör underlag för tabell 2-7 samt alla figurer i föreliggande rapport

Bakgrundsfaktorer

Födelseland

De som svarade på enkäterna från Uppsala län och samtidigt var anställda eller egna företagare domineras av svenskfödda personer, varierande från 89 procent år 2000 till 84 procent år 2012. Resterande 10-15 procent utgjordes av personer födda i annat nordiskt land, Europa eller Asien med ungefär 3 procent vardera i Liv & Hälsa enkäten 2000. I 2012 års enkät var motsvarande procenttal 3 procent från annat nordiskt land samt 5 % vardera från Europa och Asien.

Utbildningsnivå (Tabell 2)

Utbildningsnivån bland anställda och egna företagare i Uppsala län visar dominans av personer med gymnasial eller kortare eftergymnasial utbildning särskilt för åldersgrupperna under 65 år. I åldersgruppen 65-79 år dominerade förgymnasial utbildningsnivå särskilt bland män men i de senare enkätomgångarna dominerar gymnasial/kort eftergymnasial utbildning även här.

Lång eftergymnasial utbildning d.v.s. högskola eller universitetsutbildning förekommer generellt i större utsträckning bland kvinnor och skillnaden ses tydligast bland yrkesverksamma i åldersgruppen 65-79 år.

Vid jämförelse mellan enkätomgångarna ses tendens till ökad utbildningsnivå över tid avseende gymnasial/kortare eftergymnasial utbildning och lägre andel av svarande med enbart förgymnasial utbildning.

Tabell 2. Utbildningsnivå* bland yrkesverksamma i Uppsala län som deltagit i Liv & Hälsa undersökningen 2000, 2004, 2008 och 2012. I tabellen anges procent** (%) för respektive kön och åldersgrupp.

Utbildning, Åldersgrupp	2000		2004		2008		2012	
	män	kv.	män	kv.	män	kv.	män	kv.
Förgymnasial								
20- 34 år	13	8	8	9	12	11	5	4
35- 49 år	16	13	15	7	10	6	7	6
50- 64 år	25	24	23	18	20	15	16	8
65- 79 år	40	36	26	26	38	18	24	14
Gymnasial, kort eftergymnasial								
20- 34 år	60	54	66	61	63	52	60	55
35- 49 år	37	45	63	65	63	62	64	57
50- 64 år	27	32	50	55	53	58	62	68
65- 79 år	19	19	33	39	37	43	53	49
Lång eftergymnasial								
20- 34 år	26	38	25	28	24	35	35	40
35- 49 år	46	42	22	27	26	31	29	38
50- 64 år	47	44	27	26	26	27	22	24
65- 79 år	28	42	22	23	21	35	23	36
Uppgift saknas								
20- 34 år	1	1	1	2	2	1	1	1
35- 49 år	0	0	0	0	1	1	0	0
50- 64 år	0	0	1	1	0	0	0	0
65- 79 år	13	2	20	11	4	4	0	1

* Utbildningsnivå baseras på SUN-kod, påfört via SCB

** Procentalen korrigerade/viktade med avseende på faktiskt antal innevånare i länet.

Anknytning till arbetsmarknaden (Figur 1)

Andel anställda och egna företagare (yrkesverksamma) i Uppsala län ter sig tämligen oförändrat vid jämförelse mellan enkätomgångarna undantaget åldersgruppen 65-79 där man ser tendens till ökning över tid bland både män och kvinnor. Andelen yrkesverksamma är i samtliga åldersgrupper högre bland män jämfört bland kvinnor särskilt i åldersgruppen 20-34 år där uppskattningsvis ca 15 procent av kvinnorna som besvarat enkäterna var föräldralediga.

Figur 1 Andel (%) av de svarande som uppgav sig vara yrkesverksamma (anställda eller egna företagare) uppdelat på kön, enkätomgång och åldersgrupp.

Typ av arbetsgivare (Tabell 3)

Privat arbetsgivare dominerar bland de svarande i samtliga enkätomgångar, särskilt i de yngre åldersgrupperna. Som högst anger 60-70 procent av männen i åldersgruppen 20-34 år att de är privat anställda. Bland de yngre kvinnorna ligger motsvarande andel på drygt 40 procent med störst andel 2012 (49 procent). I åldersgruppen 65-79 år återfinns däremot många egna företagare särskilt bland männen med som högst 48 procent i 2012 års enkät.

Bland de offentliga arbetsgivarna (stat, kommun och landsting) dominerar kommunalt anställda särskilt bland kvinnor i åldrarna 35-64 år men även i den äldsta åldersgruppen återfinns år 2008 och 2012 ca 20-30 procent av kvinnorna i kommunal tjänst.

Andelen anställda i landstingets tjänst ter sig tämligen stabil mellan enkätomgångarna, ca 5 procent av männen och 10-15 procent av kvinnorna. Anställda i statlig tjänst verkar däremot minska något mellan enkätomgångarna för männen från ca 20 procent år 2000 till ca 13 procent år 2012. Motsvarande bild ses också bland kvinnorna med tendens till minskad andel i statlig tjänst, från ca 15 procent år 2000 till drygt 10 procent år 2012.

Tabell 3. Typ av arbetsgivare bland yrkesverksamma i Uppsala län som deltagit i Liv & Hälsa undersökningen 2000, 2004, 2008 och 2012. I tabellen anges procent* (%) för respektive kön och åldersgrupp.

Arbetsgivare, Åldersgrupp	2000		2004		2008		2012	
	män	kv.	män	kv.	män	kv.	män	kv.
Privat								
20- 34 år	58	34	66	44	70	42	63	49
35- 49 år	42	23	56	30	60	32	57	35
50- 64 år	34	15	44	25	47	23	43	25
65- 79 år	31	20	25	20	40	20	21	12
Egen företagare								
20- 34 år	6	3	4	4	5	3	5	5
35- 49 år	13	6	9	6	7	5	13	7
50- 64 år	14	6	12	7	13	6	17	7
65- 79 år	33	21	25	10	24	14	48	27
Kommun								
20- 34 år	9	22	8	20	6	20	5	12
35- 49 år	10	28	7	28	7	24	6	23
50- 64 år	13	40	11	30	13	35	10	29
65- 79 år	9	19	5	12	9	32	5	24
Landsting								
20- 34 år	5	13	3	8	2	9	4	11
35- 49 år	3	15	4	15	3	15	4	12
50- 64 år	4	14	3	17	4	15	4	14
65- 79 år	0	3	2	7	5	5	3	16
Staten								
20- 34 år	10	17	11	13	13	14	13	11
35- 49 år	20	16	16	14	16	15	11	12
50- 64 år	24	15	19	13	15	13	13	11
65- 79 år	8	10	9	13	12	24	7	10
Annan								
20- 34 år	9	8	7	8	3	8	5	5
35- 49 år	8	8	5	5	5	8	5	4
50- 64 år	6	10	6	7	5	5	5	5
65- 79 år	1	16	8	5	2	3	3	0
Ej svar								
20- 34 år	2	2	1	2	2	5	4	7
35- 49 år	4	3	3	1	1	2	5	7
50- 64 år	4	2	5	2	2	3	7	9
65- 79 år	10	9	26	34	8	2	12	12

* Procenttalen korrigerade/viktade med avseende på faktiskt antal innevånare i länet.

Arbetsförhållanden

Veckoarbetstid (Tabell 4)

Antal timmar som man jobbade i genomsnitt per vecka visade stor variation från enstaka timmar per vecka till 90 timmar eller mer. Uppgiven veckoarbetstid delades in i tre grupper: kort veckotid 1-34 timmar, normal veckotid 35-40 timmar och lång veckotid för de som angivit över 40 timmar per vecka.

Kort veckoarbetstid dominerade i gruppen 65-79 år, både bland män och kvinnor. För övriga åldersgrupper uppgavs kort veckoarbetstid av ca en tredjedel av kvinnorna och knappt 10 procent av männen. Normal veckoarbetstid (35-40 timmar/vecka) dominerade med undantag av enkätomgången år 2000 där lång veckoarbetstid uppgavs av över hälften av männen. Lång veckoarbetstid angavs i övrigt av ca 20 procent av kvinnorna och 35 procent av männen, ungefär lika för enkätomgång 2004, 2008 och 2012.

Tabell 4. Arbetad tid per vecka bland yrkesverksamma i Uppsala län som deltagit i Liv & Hälsa undersökningen 2000, 2004, 2008 och 2012. I tabellen anges procent* (%) för respektive kön och åldersgrupp.

Arbetad tid, Åldersgrupp	2000		2004		2008		2012	
	män	kv.	män	kv.	män	kv.	män	kv.
Kort veckoarbetstid (< 35 timmar per vecka)								
20- 34 år	6	23	11	33	12	31	13	31
35- 49 år	5	29	6	31	7	32	6	24
50- 64 år	9	23	11	33	11	28	9	26
65- 79 år	50	44	42	43	33	50	42	50
Normal veckoarbetstid (35-40 timmar per vecka)								
20- 34 år	38	40	57	49	54	44	56	45
35- 49 år	33	37	56	52	56	48	55	49
50- 64 år	31	34	51	46	52	53	50	45
65- 79 år	22	24	21	22	33	38	25	28
Lång veckoarbetstid (> 40 timmar per vecka)								
20- 34 år	55	28	31	15	33	21	27	18
35- 49 år	60	22	35	15	36	18	35	21
50- 64 år	59	19	36	19	34	17	34	20
65- 79 år	18	12	12	4	24	6	22	11
Ej svar								
20- 34 år	1	2	2	3	1	4	4	7
35- 49 år	1	1	2	2	1	2	4	7
50- 64 år	1	2	2	2	4	3	7	9
65- 79 år	10	6	25	31	10	5	11	11

* Procenttalen korrigerade/viktade med avseende på faktiskt antal innevånare i länet.

Fysisk aktivitetsnivå (Tabell 5)

Ungefär en tredjedel angav att de hade ett övervägande stillasittande arbete tämligen lika bland män och kvinnor, mellan olika enkätomgångar och mellan åldersgrupper.

Tungt fysiskt arbete angavs av i storleksordningen 10-15 procent av de svarande med viss dominans för män i åldersgruppen 20-34 år däremot framkom ingen uppenbar skillnad mellan enkätomgångarna. Bland kvinnorna uppgavs tungt fysiskt arbete av som högst 8 procent även här i den yngsta åldersgruppen.

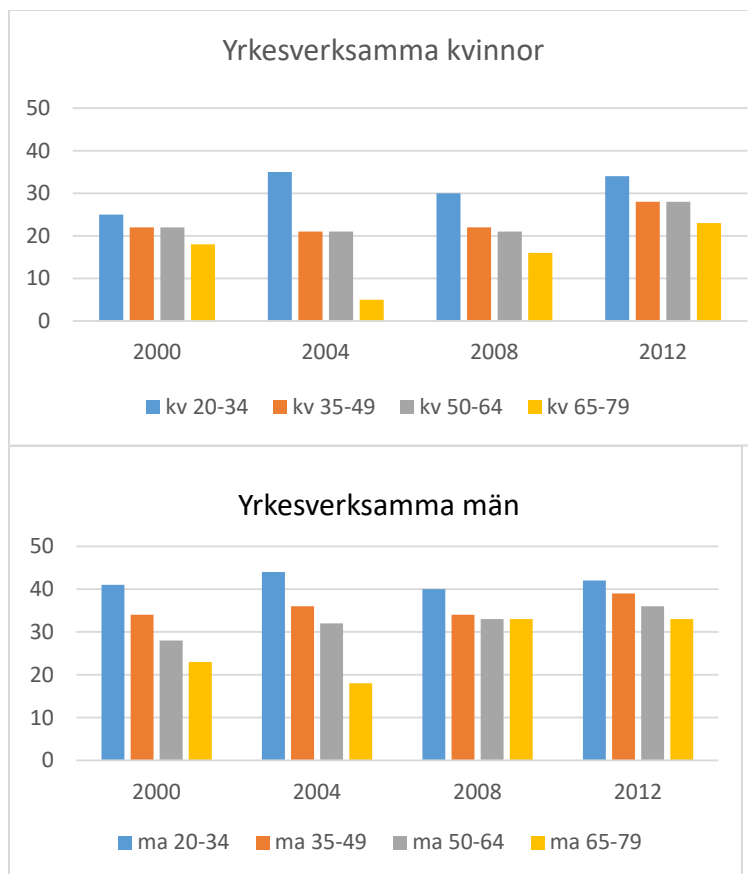
Tabell 5. Grad av fysisk belastning i arbetet bland yrkesverksamma i Uppsala län som deltagit i Liv & Hälsa undersökningen 2000, 2004, 2008 och 2012. I tabellen anges procent* (%) för respektive kön och åldersgrupp.

Typ av arbete, Åldersgrupp	2000		2004		2008		2012	
	män	kv.	män	kv.	män	kv.	män	kv.
Stillasittande								
20- 34 år	37	33	29	31	34	31	33	30
35- 49 år	42	35	34	35	37	38	33	32
50- 64 år	43	30	34	34	33	33	32	27
65- 79 år	22	21	22	30	21	39	26	34
Lätt, något rörligt								
20- 34 år	25	37	29	33	21	27	25	29
35- 49 år	26	36	27	37	31	37	30	32
50- 64 år	33	43	34	42	34	43	33	36
65- 79 år	32	42	27	34	33	37	28	36
Måttligt, tungt								
20- 34 år	21	23	25	25	30	33	27	28
35- 49 år	18	21	27	21	22	19	20	22
50- 64 år	15	19	18	18	23	19	21	24
65- 79 år	22	15	20	1	29	15	24	17
Tungt								
20- 34 år	15	5	15	8	13	3	11	7
35- 49 år	9	6	10	4	8	4	12	6
50- 64 år	7	4	10	4	7	3	8	5
65- 79 år	13	14	5	5	8	3	12	2
Ej svar								
20- 34 år	2	3	2	2	2	5	4	6
35- 49 år	4	2	3	2	1	2	4	7
50- 64 år	3	4	4	3	3	2	6	9
65- 79 år	12	8	26	30	10	6	11	11

* Procenttalen korrigerade/viktade med avseende på faktiskt antal innevånare i länet.

Buller (Figur 2)

Ljudnivå på jobbet så pass hög att man måste höja rösten för att prata med varandra flera dagar i veckan angavs mest i den yngsta åldersgruppen (20-34 år), ungefär lika för de olika enkätomgångarna med undantag för en viss ökning för enkäten 2012. Bland yngre män angavs hög ljudnivå på jobbet av ca 40 procent och bland yngre kvinnor av ca 30 procent.

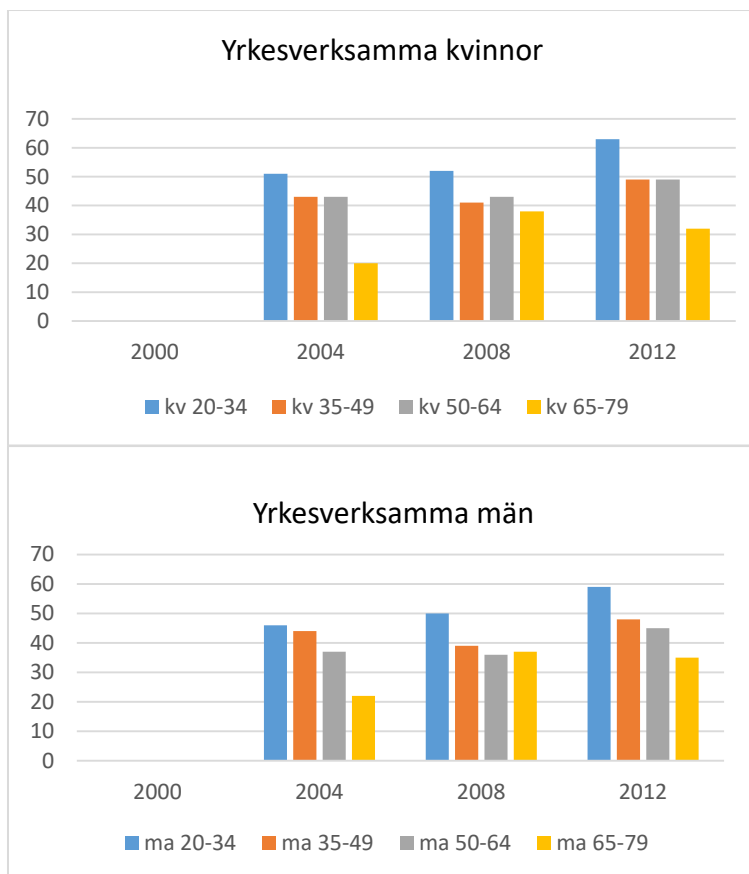

Figur 2. Andel (%) av de svarande som uppgav ljudnivån på jobbet så pass att de måste höja rösten för att uppfatta varandra, uppdelat på kön, enkätomgång och åldersgrupp.

Ensidiga arbetsrörelser (Figur 3)

Förekomst av upprepade och ensidiga arbetsrörelser flera dagar i veckan uppgavs av 50 - 60 procent av både män och kvinnor i åldersgruppen 20-34 år med tendens till högst andel i enkätomgång 2012. I åldersgruppen 65 - 79 år var motsvarande andel ca 35 procent.

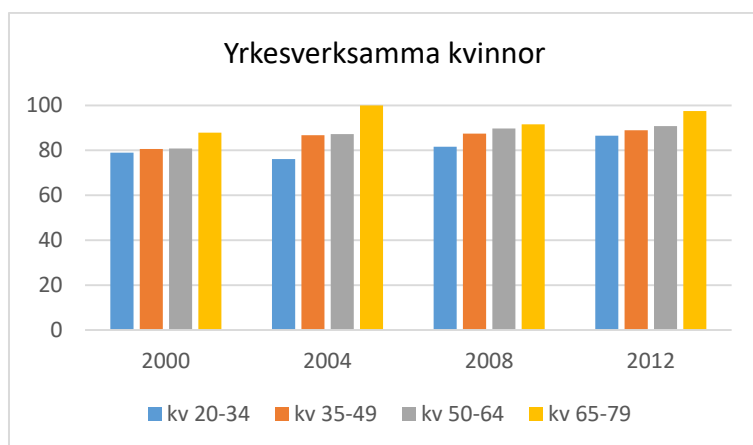
På grund av avvikande formulering av denna fråga i enkäten år 2000 kan dessa resultat inte jämföras med resultat från de senare enkätomgångarna.

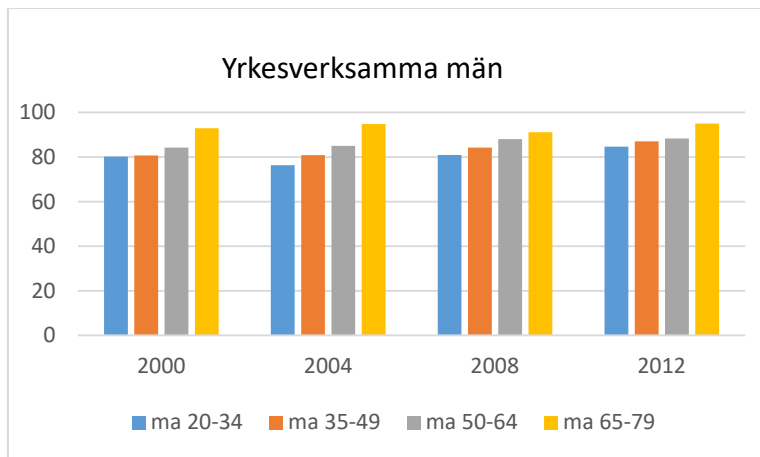

Figur 3. Andel (%) av de svarande som uppgav att det förekom upprepade och ensidiga arbetsrörelser i jobbet, uppdelat på kön, enkätomgång och åldersgrupp.

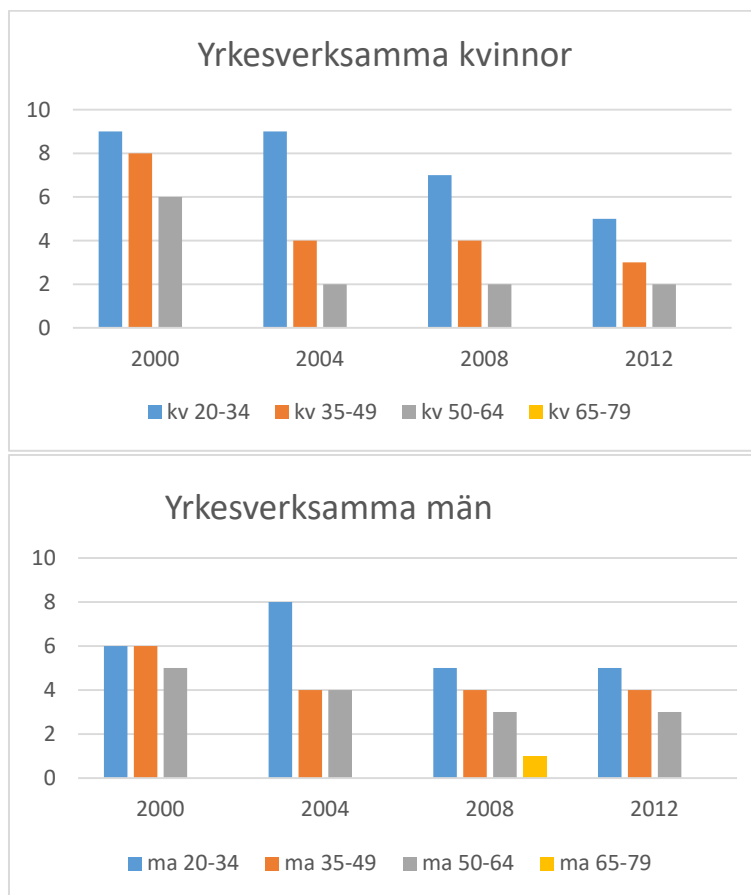
Trivsel på jobbet (Figur 4)

Trivsel på jobbet mäts med en frågan 'Hur trivs Du med Ditt nuvarande arbete?' med fem svarsalternativ, från "Mycket bra" till "Mycket dåligt" och ett mellersta alternativet "Varken bra eller dåligt". Här redovisas andelen som trivs (Mycket bra, Bra) och andelen som inte trivs (Mycket dåligt, Dåligt), vilka visar olika mönster. En stor andel trivs med sitt arbete, och denna andel verkar ha ökat över tid. Andelen som inte trivs med sitt arbete är liten och återfinns särskilt bland unga dock med sjunkande andel över tid.

Figur 4. Andel (%) av de svarande som uppgav att man trivs mycket bra eller bra med jobbet, uppdelat på kön, enkätomgång och åldersgrupp.

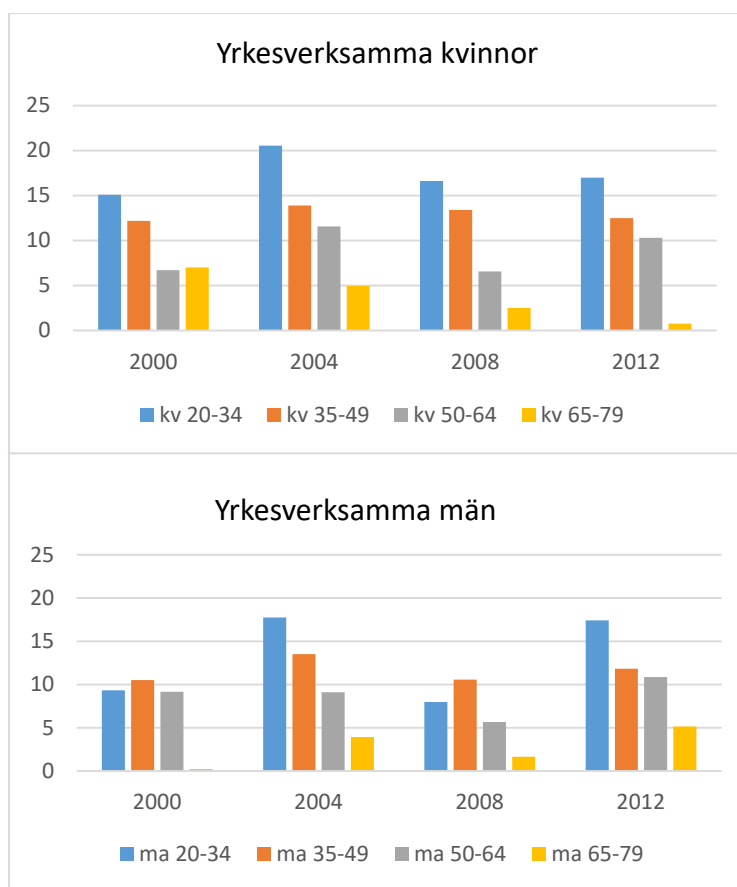

Figur 4b. Andel (%) av de svarande som uppgav att man trivs mycket dåligt eller dåligt med jobbet, uppdelat på kön, enkätomgång och åldersgrupp.

Oro att förlora jobbet (Figur 5)

Oro över att förlora arbetet lyder "Är Du orolig för att förlora Ditt arbete inom det närmaste året?" och hade 2000-2008 4 svarsalternativ; Mycket orolig, ganska orolig, inte särskilt orolig, inte alls orolig, och 2012 2 svarsalternativ; Ja respektive Nej. Svaren redovisas som att ha någon oro (Mycket eller Ganska orolig, eller Ja).

För kvinnor finns det en tydligt ökad förekomst av oro kopplat till ålder. Ett liknande mönster finns för män, förutom för unga män. Över tid ses ökad förekomst av oro bland äldre män och minskad oro bland äldre kvinnor. För övriga åldersgrupper framträder inga tydliga trender förutom ökad oro i enkätomgång 2012 bland både män och kvinnor i åldersgruppen 50-64 år.

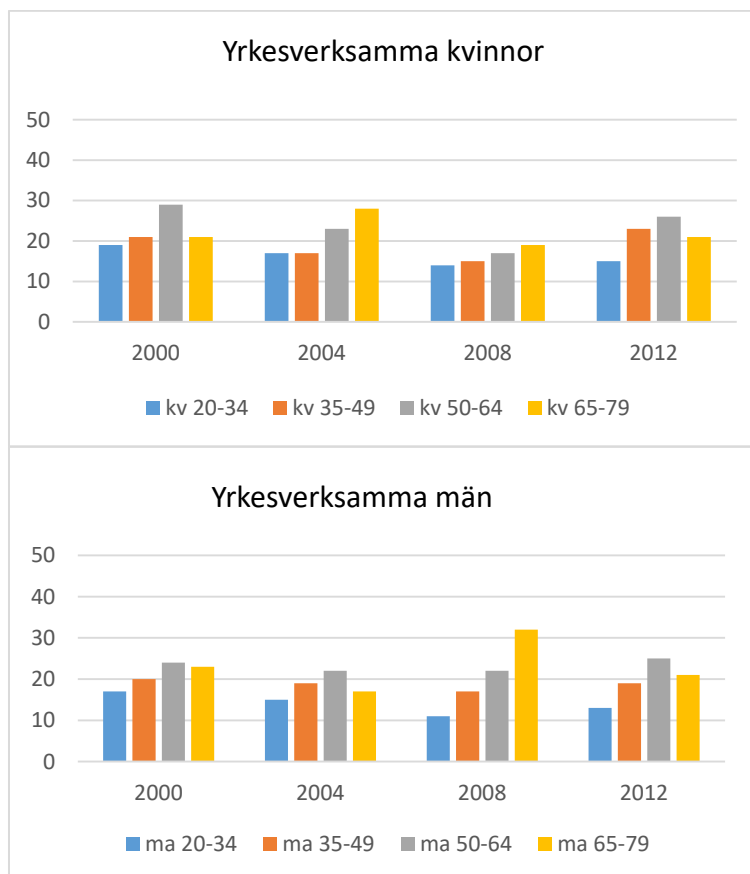
Figur 5. Andel (%) av de svarande som uppgav oro om att förlora jobbet inom det närmsta året, uppdelat på kön, enkätomgång och åldersgrupp.

Aspekter på hälsa

Självskattad hälsa (Figur 6)

Självskattad hälsa är en allmänt formulerad fråga som lyder "Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?" Den vaga formuleringen är medveten, för att fånga in subjektiva uppfattningar om den egna hälsan. De fem svarsalternativen är "Mycket bra", "Bra", "Någorlunda", "Dåligt" samt "Mycket dåligt". Svarande med invändningar mot sitt aktuella hälsotillstånd kan omfatta två svarsalternativ för "dåligt" (Dåligt och "Mycket dåligt), eller "sämre än bra" (Någorlunda, Dåligt och Mycket dåligt). I denna rapport väljs alternativet "sämre än bra".

Andel svarande som upplevde brister i sitt hälsotillstånd var tämligen oförändrat mellan de olika enkätomgångarna och tämligen lika vid jämförelse mellan män och kvinnor (Figur 6). Vid jämförelse mellan åldersgrupperna angav i storleksordningen 15 procent av svarande i åldrarna 20-34 år brister i hälsotillståndet och i åldersgruppen 65-79 år ca 25 procent. Hälsan verkar bli något sämre med ålder, trots att de som stannar kvar i arbetslivet vid högre ålder sannolikt utgör en frisk grupp. Förutom att andelen män med sämre hälsa varierar i åldersgruppen 50-64 år och ökar över tid för män i åldersgruppen 35-39 år är andelen män som angett "sämre hälsa" tämligen stabil.

Figur 6. Andel (%) av de svarande som uppgav sitt hälsoläge som varken eller, dåligt eller mycket dåligt, uppdelat på kön, enkätomgång och åldersgrupp.

Förekomst av besvär (Tabell 6)

Förekomst av olika typer av besvär utgör en indikator för hälsa därmed inte sagt att någon som inte upplever något besvär är garanterat frisk. I Liv & Hälsa- enkäterna efterfrågas förekomst av några vanligt förekommande besvär under de senaste 3 månaderna. Frågorna besvaras genom att välja ett av fyra fasta svarsalternativ: Har ej besvärats, Besvär någon enstaka gång, Besvär vid ett flertal tillfällen och Besvär i stort sett hela tiden.

Andel av svarande som uppgav frekventa besvär (vid ett flertal tillfällen, i stort sett hela tiden) under de senaste tre månaderna var genomgående högre bland kvinnor i jämförelse med män oavsett typ av besvär och ålder. Förekomsten av frekventa besvär vid de olika enkätomgångarna fluktuerar något mellan åldersgrupper men ter sig tämligen oförändrad över tid. Tyvärr kan enkätomgång 2012 ej ingå i jämförelsen då formulering av besvärfrågorna ändrats. Redovisade besvär kan grovt indelas i två grupper en med olika typer av värk (skuldror/nacke/axlar, rygg/höfter, händer/armar/ben/fötter, huvudvärk/migrän) och en andra grupp med besvär av mer psykisk karaktär (ängslan/oro, trötthet/kraftlöshet, sömnproblem, nedstämdhet).

Frekventa besvär med värk av muskuloskeletal typ uppgavs i storleksordningen 20-30 procent med en högsta notering för värk i skuldror, nacke eller axlar bland kvinnor. Värk i händer, armar, ben eller fötter rapporterades företrädesvis från personer 50 år och äldre medan värk i skuldror, nacke eller axlar rapporterades ofta från personer under 50 år. Även huvudvärk eller migrän var vanligt förekommande bland personer under 50 år.

När det gäller besvär av psykisk karaktär var trötthet/ kraftlöshet vanligast förekommande följt av sömnproblem, ängslan/ oro och sist nedstämdhet. Frekventa besvär av ängslan/ oro

och nedstämdhet dominerade i åldersgruppen 20-34 år medan frekventa sömnproblem rapporterades mest bland personer 50 år och äldre.

Tabell 6. Besvär vid ett flertal tillfällen eller i stort sett hela tiden under de sista 3 månaderna, bland yrkesverksamma i Uppsala län som deltog i Liv & Hälsa undersökning år 2000, 2004 och 2008. I tabellen anges procent* (%) för respektive kön och åldersgrupp.

Typ av besvär, Åldersgrupp	2000		2004		2008		2012**	
	män	kv.	män	kv.	män	kv.	män	kv.
Värk i skuldror, nacke eller axlar								
20- 34 år	24	40	24	38	20	40		
35- 49 år	25	41	25	39	24	42		
50- 64 år	22	39	27	43	25	38		
65- 79 år	18	15	21	22	21	26		
Värk i rygg eller höfter								
20- 34 år	20	26	21	24	16	26		
35- 49 år	18	25	21	29	20	26		
50- 64 år	21	29	23	32	24	31		
65- 79 år	21	24	28	31	28	27		
Värk i händer, armar, ben eller fötter								
20- 34 år	14	18	17	17	14	18		
35- 49 år	21	28	21	26	18	25		
50- 64 år	21	36	25	37	26	36		
65- 79 år	22	21	20	39	29	32		
Migrän eller huvudvärk								
20- 34 år	9	29	11	25	10	25		
35- 49 år	10	23	12	26	11	26		
50- 64 år	8	19	7	15	8	14		
65- 79 år	5	2	4	10	2	7		
Ängslan eller oro								
20- 34 år	20	28	11	22	10	25		
35- 49 år	12	24	10	17	10	17		
50- 64 år	13	22	9	17	8	13		
65- 79 år	5	9	7	5	2	10		
Trötthet och kraftlöshet								
20- 34 år	26	40	14	26	16	27		
35- 49 år	20	35	17	25	15	24		
50- 64 år	21	35	16	24	13	19		
65- 79 år	11	7	10	28	12	17		
Sömnproblem								
20- 34 år	14	16	12	17	13	16		
35- 49 år	12	21	15	18	14	19		
50- 64 år	16	26	15	25	17	25		
65- 79 år	7	21	16	22	15	30		
Nedstämdhet								
20- 34 år	13	21	9	20	10	20		
35- 49 år	10	17	8	15	10	15		
50- 64 år	12	18	7	13	6	10		
65- 79 år	4	8	5	5	3	8		

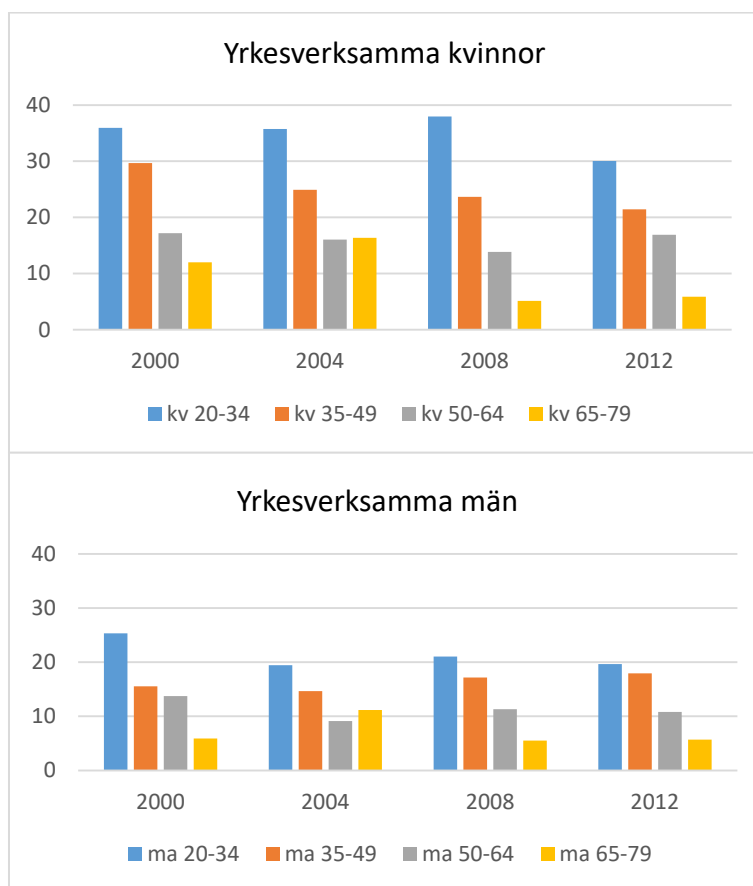
* Procenttalen korrigerade/viktade med avseende på faktiskt antal innevånare i länet.

** Besvärsförekomst 2012 kan ej jämföras då frågeformuleringen var en annan jämfört 2000, -04, -08

General Health Questionnaire, GHQ12 (Figur 7)

Begreppet psykisk ohälsa används som en samlande beteckning dels för mindre allvarliga psykiska besvär, exempelvis oro och nedstämdhet, samt för mer allvarliga symptom, som uppfyller kriterierna för psykiatriska diagnoser, exempelvis depression och ångestsyndrom. GHQ12 är en psykiatrisk skala baserat på frågor om symptom som är kännetecknande, men inte specifika vid depression. I Sverige används vanligtvis tre eller fler positiva svar av de tolv frågorna som ett gränsvärde för psykisk ohälsa.

Enkätsvaren från yrkesverksamma i Uppsala län visar att förekomsten av psykisk ohälsa enligt ovanstående definition var störst i åldersgruppen 20-34 år. Därtill ses viss tendens till sjunkande tal från enkät 2000 till 2012 i flera åldersgrupper.

Figur 7. Andel (%) av de svarande som på GHQ12 uppgav minst 3 av 12 möjliga symptom, uppdelat på kön, enkätomgång och åldersgrupp.

Hälsorelaterad livskvalitet, EQ-5D (Tabell 7)

Sedan 2004 innehåller Liv och Hälsa fem frågor kring rörlighet, hygien, huvudsakliga aktiviteter, smärtor/besvär och rädsla/nedstämdhet, som kan tolkas som dimensioner rörande hälsorelaterad livskvalitet. Det finns tre svarsalternativ: "Inga besvär", "Måttliga besvär" respektive "Svåra besvär" varav de två sista alternativen brukar betecknas - åtminstone måttliga besvär.

Tabell 7. Funktionsförmåga, besvär och psykisk hälsa nedsatt i åtminstone måttlig utsträckning, bland yrkesverksamma i Uppsala län som deltog i Liv & Hälsa undersökning år 2004, 2008 och 2012. I tabellen anges procent* (%) för respektive kön och åldersgrupp.

Typ av besvär, Åldersgrupp	2000** män kv	2004 män kv.	2008 män kv.	2012 män kv.
Rörlighet (t.ex. att gå)				
20- 34 år		3 2	2 3	3 3
35- 49 år		4 5	5 4	4 3
50- 64 år		8 10	15 9	9 9
65- 79 år		15 17	10 11	8 13
Hygien (t. ex. tvätta/klä sig själv)				
20- 34 år		1 0	1 0	0 0
35- 49 år		0 1	1 0	0 0
50- 64 år		1 0	0 0	1 1
65- 79 år		2 3	0 2	0 0
Huvudsakliga aktiviteter/sysslor				
20- 34 år		4 6	3 4	2 6
35- 49 år		5 6	4 5	3 4
50- 64 år		6 8	6 6	4 6
65- 79 år		7 11	5 3	2 6
Smärtor eller besvär				
20- 34 år		30 36	27 34	28 43
35- 49 år		41 47	38 43	43 51
50- 64 år		50 58	49 56	56 62
65- 79 år		60 55	59 44	54 60
Oro eller nedstämdhet				
20- 34 år		28 39	25 41	25 41
35- 49 år		25 35	25 33	28 37
50- 64 år		22 32	23 26	21 29
65- 79 år		15 24	14 19	15 29

* Procenttalen korrigerade/viktade med avseende på faktiskt antal innevånare i länet.

** Besvär/förekomst 2000 saknas då frågan ej ingick i enkäten

Sänkt förmåga att gå, sköta sin hygien eller att utföra sina dagliga aktiviteter/sysslor var sällan aktuellt bland de som besvarat enkäten med undantag för förmåga att ta sig fram gående där ca 10 procent angav svårigheter redan i åldersgruppen 50-64 år. Förekomst av smärtor/besvär och oro/nedstämdhet var däremot vanligt förekommande i alla åldersgrupper.

Förekomst av smärtor eller besvär visade ökad förekomst med stigande ålder samt tämligen likartade tal vid de olika enkätomgångarna.

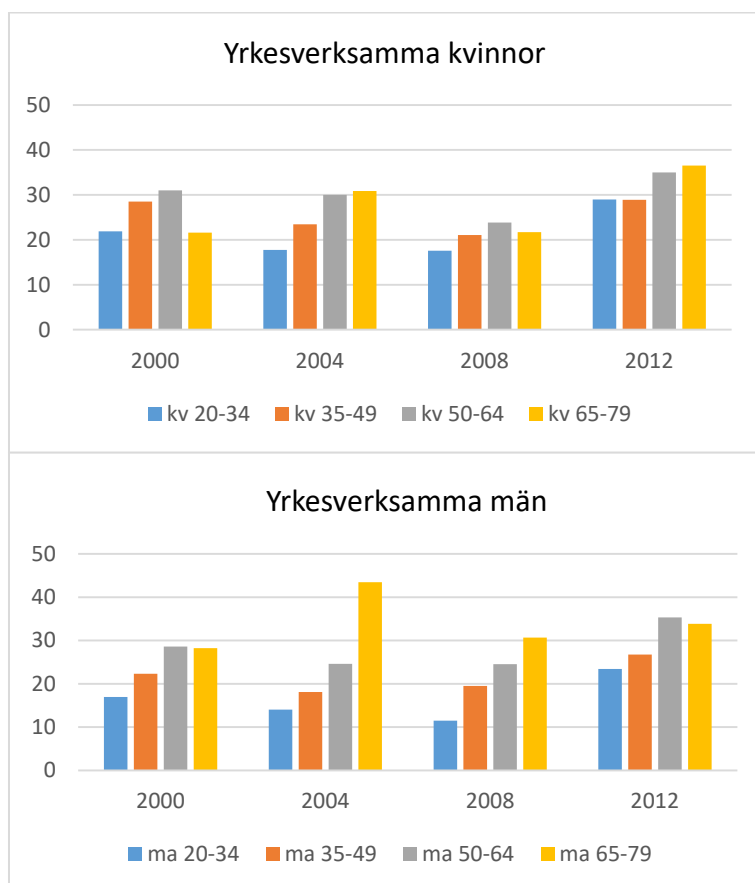
Andelen som uppgett oro/nedstämdhet uppvisar tydliga åldersskillnader, med hög förekomst bland yngre och successivt lägre förekomst med stigande ålder. Mer än 30 procent i åldrarna 20-34 år säger sig åtminstone i viss utsträckning vara oroliga eller nedstämda. Kvinnor angav oro/nedstämdhet i större utsträckning än männen. Förekomst av oro/nedstämdhet var tämligen stabil över tid.

Långvarig bestående sjukdom (Figur 8)

Förekomst av långvarig bestående sjukdom undersöks genom en fråga om långvarig sjuklighet eller besvär till följd av olycksfall och betraktas som en självrapporterad indikator

på generell hälsobörda. Eftersom kroniska tillstånd fångas genom denna fråga förväntas förekomsten öka med stigande ålder.

I Uppsala län ses för flera åldersgrupper en U-format trend över tid med högre förekomst år 2000 och 2012. Då ordalydelsen för frågan är något annorlunda år 2012, då ett krav på åtminstone sex månaders duration inte längre specificerades, vet vi inte om ökningen i 2012 års enkät är reell.

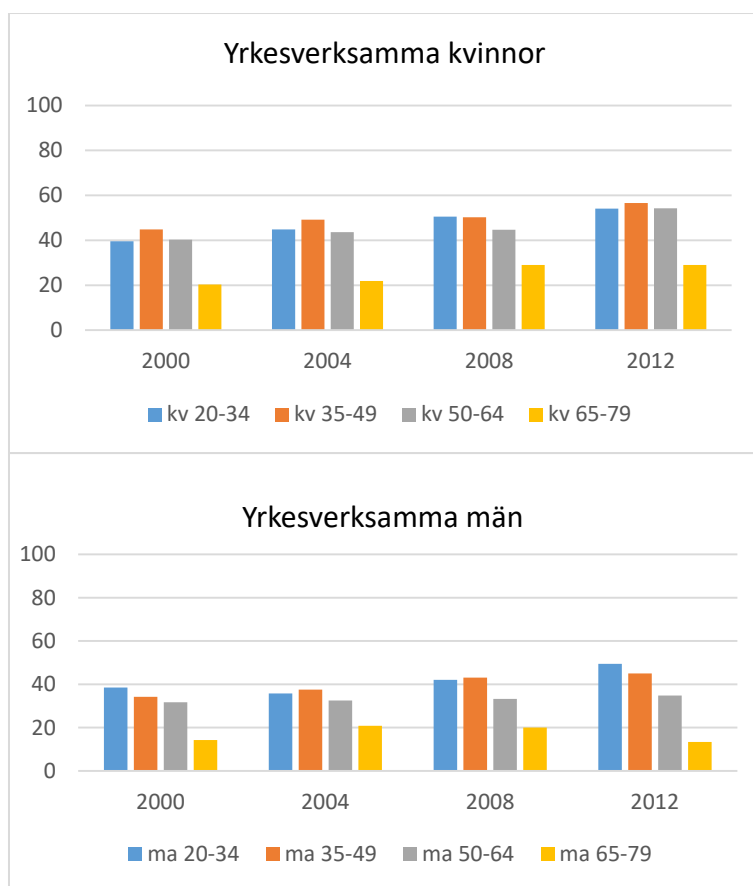

Figur 8. Andel (%) av de svarande som angett förekomst av långvarig sjukdom, bestående besvär efter olycksfall, nedsatt funktion eller annat långvarigt hälsoproblem, uppdelat på kön, enkätomgång och åldersgrupp.

Sjukskrivning (Figur 9)

Merparten, ca 55 procent av kvinnorna och 60 procent av männen uppgav att de inte haft någon sjukskrivningsdag (med eller utan sjukintyg) under den 12- månadersperiod som föregått enkätifyllandet. Högst andel som rapporterade att de inte haft någon sjukskrivningsdag återfanns i åldersgruppen 65-79 år.

Andelen som inte haft någon sjukskrivningsdag sjunker något och andelen som uppgett förekomst av någon sjukskrivning under den senaste 12-månadersperioden stiger från enkätomgång år 2000 till 2012. Förändringen är i storleksordningen 10 procentenheter bland kvinnorna och 5 procentenheter bland männen.

Figur 9. Andel (%) av de svarande som varit sjukskrivna någon gång under senaste året, uppdelat på kön, enkätomgång och åldersgrupp.

Diskussion

Resultat av Liv & Hälsa undersökningen bland yrkesverksamma i Uppsala län under början av 2000- talet visar sammantaget inga större förändringar avseende arbetsrelaterade förhållanden eller hälsa mellan enkätomgång 2000 och 2012. Merparten trivdes väl på arbetet, hade goda fysiska arbetsförhållanden och var helårsfriska. Värk var vanligt förekommande särskilt bland äldre medan ångslan/oro och nedstämdhet var vanligast bland yngre.

Bakgrundsfaktorer

I storstäderna finns många utrikes födda exempelvis i Stockholms län där ca 25 procent år 2014 var utrikes födda i jämförelse med 17 procent i landet som helhet [6]. Personerna från Uppsala län som besvarade Liv & Hälsa enkäterna domineras av svenskfödda och andelen utlandsfödda varierade från 11 procent år 2000 till 16 procent 2012. Dessa utlandsfödda personer kan antas vara väl etablerade på den svenska arbetsmarknaden då det krävs både goda kunskaper i svenska för att hantera enkäterna liksom ett aktuellt arbetskraftsdeltagande för att ingå i föreliggande rapport. Antalet utlandsfödda personer bedöms vara för lågt för meningsfull jämförelse avseende åldersgrupp och kön.

Utbildningsnivå bland anställda och egna företagare i Uppsala län visar dominans av personer med gymnasial eller kortare eftergymnasial utbildning särskilt för åldersgrupperna under 65 år. Dock ses vissa skillnader i utbildningsnivå mellan enkätomgångarna som ter sig svåra att

förklara exempelvis att lång eftergymnasial utbildning var mer vanligt förekommande i Liv & Hälsa 2000 än i senare enkätomgångar. Svarsbenägenheten har minskat över tid det vet vi men kanske har den minskat mest bland högutbildade? Det skulle i så fall kunna bidra till att andelen svarande med högre utbildning verkar minska vid jämförelse mellan enkätomgångarna.

Andelen av svarande som uppgett sig vara yrkesverksamma, definierat som anställda eller egna företagare, i Uppsala län ter sig tämligen stabilt vid jämförelse mellan enkätomgångarna och i linje med resultat i Arbetshälsorapporterna för Stockholms län [7-10]. I Arbetshälsorapporterna inkluderas tjänstlediga och heltidsstuderande vilka inte ingår i föreliggande rapport men nivån på det aktiva arbetskraftsdeltagandet bedöms dock som likartad i Uppsala och Stockholms län. Förändring mellan enkätomgångarna avseende typ av arbetsgivare visar ökad förekomst av privat anställning över tid vilket sannolikt speglar expansion av den privata tjänstesektorn [11].

Arbetsförhållanden

Veckoarbetstiden var tämligen oförändrad vid jämförelse mellan enkätomgångarna och normal veckoarbetstid (35-40 timmar) angavs av ungefär hälften med undantag för Liv & Hälsa 2000 där veckoarbetstid över 40 timmar var mer vanligt förekommande.

När det gäller fysisk belastningsnivå i arbetet är det av intresse att granska bägge ändrar av skalan dvs förekomst av stillasittande likväl som förekomst av fysiskt tungt arbete. Bland svarande i föreliggande rapport noteras att stillasittande arbete var vanligt förekommande (30-40 procent) och på likartad nivå enkät 2000 och 2012. Övergång till mer stillasittande tillvaro har uppmärksamats under senare tid men kanske gäller det främst icke yrkesverksamma som exempelvis barn och ungdomar? Fysiskt tungt arbete angavs av 5-10 procent av de svarande, mest bland män i den yngsta åldersgruppen och ungefär lika mellan de olika enkätomgångarna. Även här ses resultat som i stort liknar utvecklingen i Stockholms län [2-4]. Fysiska arbetsfaktorer i form av buller och ensidiga arbetsrörelser var vanligt förekommande i den yngsta åldersgruppen och här ses en ökning i Liv & Hälsa 2012 vilket överensstämmer med rapporter på riksnivå [12, 13].

Ett par frågor beskriver upplevelse av arbetet. En fråga handlar om trivsel och här anger drygt 80 procent att de trivs, högst andel i enkätomgång 2012 och ungefär samma nivå bland män och kvinnor. De ca 15 procent som inte trivs domineras av personer från den yngsta åldersgruppen (20- 34 år) och tydligast bland kvinnorna. Andra undersökningar från senare år ger en delvis annan bild och visar en omfattande och tilltagande misstrivsel exempelvis att allt fler känner obehag över att gå till jobbet [14].

Den andra frågan handlar om oro att förlora jobbet inom närmsta året. Denna oro var också den vanligast förekommande bland kvinnor i den yngsta åldersgruppen, tämligen oförändrat mellan de olika enkätomgångarna och bottnar sannolikt i tidsbegränsade och osäkra anställningsförhållanden och att man inte riktigt har kommit in på arbetsmarknaden.

Hälsa

Att fråga om upplevelse av det egna hälsotillståndet är viktigt då svaret predicerar framtida hälsa likväl som resultat av rehabiliteringsåtgärder och framtida deltagande i arbetslivet. I föreliggande studie upplever ungefär var femte person brister i sitt hälsotillstånd (varken bra eller dåligt, dåligt, mycket dåligt), ungefär samma nivå bland män och kvinnor men med tendens till ökad förekomst med stigande ålder trots att de som stannar kvar i arbetslivet vid högre ålder sannolikt utgör en relativt sett frisk grupp.

För Sverige som helhet ligger självskattad hälsa på en stabil nivå mellan åren 2004 och 2012, medan Stockholm uppvisar förbättrad hälsa under denna tidsperiod. Som jämförelse kan noteras att år 2002 och 2006 uppgav knappt 6 procent av personer i Stockholms mellan 18 och 84 år dålig hälsa (dålig, mycket dålig), vilket var lägre än resultaten för Uppsala län [15].

Besvär av olika slag är vanligt förekommande även hos dem som upplever sig ha ett gott hälsotillstånd samtidigt som besvärsfrihet inte garanterar att man är frisk. Besvär i form av smärta bidrar dock avsevärt till sjukdomsburden i befolkningen eftersom besvären ofta är långvariga och försvårar utförande av arbete hemma och på arbetsplatsen.

Frekventa besvär under senaste månaderna genom värk i muskler och leder förekom i föreliggande studie oftare bland kvinnor, tämligen lika i de olika enkätomgångarna och ungefär lika i de olika åldersgrupperna. Detta gäller särskilt värk i skuldror, nacke, axlar och rygg medan värk i armar, ben och fötter förekom mer bland personer över 50 år. Vid jämförelse ses i Stockholms län en gynnsammare utveckling än i Uppsala med lägre besvärsförekomst och minskning av besvärsförekomst över tid [10].

Andra typer av besvär som huvudvärk, ångslan/oro och nedstämdhet var i stället vanligast bland yngre (20-34 år) och här pekar utvecklingen i stället på en minskning under början på 2000-talet i Uppsala i jämförelse med Stockholms län och med landet som helhet där förekomsten ökade [10, 16].

Mental hälsa uttryckt som resultat för GHQ12 (General Health Questionnaire) visar samma utveckling som svaren på de enskilda besvärspåren. Svaren på delfrågorna i det sammansatta måttet EQ-5D (Hälsorelaterad livskvalitet) följer samma mönster som besvärspåren i övrigt men här kan nämnas att ca 10 procent av personer 50 år och däröver uppger svårigheter att ta sig fram gående vilket kanske är lite mer än vad man skulle gissa. Som mått på total hälsoburden ställdes fråga om förekomst av långvarigt bestående sjukdom och som väntat sågs ökning med stigande ålder men förekomsten var dock ca 15 procent redan i åldersgruppen 20-35 år. Vid jämförelse med resultat från de Nationella Folkhälsoenkäterna var förekomsten av långvarig sjukdom som väntat betydligt lägre i föreliggande studie som begränsas till yrkesarbetande [17].

På fråga om sjukskrivning under senaste året ses att ca 45 procent av kvinnorna och 40 procent av männen varit sjukskrivna någon gång under senaste året och att den andelen ökar något från enkät år 2000 till 2012. Resultaten för Uppsala län verkar ligga i nivå med resultat från hela CDUST - materialet [18]. Förekomst av sjukfrånvaro och sjukskrivning kan redovisas på mångahanda sätt och resultaten i föreliggande rapport skiljer sig exempelvis från Försäkringskassans rapporter som bygger på ersatta dagar från sjukförsäkringen vilket sker efter dag 14 av ett sjukfall [19].

Slutsats

Sammanfattningsvis ses utveckling av arbetsförhållanden och hälsa i Uppsala län under början av 2000-talet som i stort stämmer med resultat från liknande studieupplägg i Stockholms län.

Merparten trivdes väl på arbetet, hade goda fysiska arbetsförhållanden och var helårskriska. Besvärliga fysiska arbetsförhållanden, osäker anställning och oro att förlora jobbet var dock vanligt förekommande bland yrkesverksamma i åldersgruppen 20-34 år liksom nedstämdhet. Av intresse vore därför att närmare undersöka förhållandet mellan faktorer i arbetslivet och olika hälsoutfall, särskilt bland unga.

Referenser

1. Albin, M., et al., *Arbetsmiljö och jämlik hälsa*. Underlagsrapport nr 5 till Kommissionen för jämlik hälsa, 2017(S 2015:02).
2. Berglund, K., et al., *Livsvillkor, levnadsvanor och hälsa. En rapport från enkätundersökningen Liv & hälsa 2000*, in *Rapport nr 8*. 2003, Rapport utgiven i samverkan mellan landstingen i Uppsala, Sörmland, Västmanland, Värmland och Örebro län.
3. Berglund, A. and I. Feldman, *Hälsorelaterad livskvalitet i Uppsala län 2004 - en befolkningsundersökning med EQ-5D*. 2006, Samhällsmedicinska enheten, Landstinget i Uppsala län.
4. Molarius, A., et al., *Har hälsan blivit mer jämlik? Trender i självskattad hälsa 2000-2008 från befolkningsundersökningen Liv & hälsa*, in *Rapport nr 2*. 2011, Rapport utgiven i samverkan mellan landstingen i Uppsala, Sörmland, Västmanland, Värmland och Örebro län.
5. Landstingen i Sörmlands, U., Västmanlands och Örebro län, *Liv & hälsa i Mellansverige 2012. Resultat från folkhälsoundersökningen "Hälsa på lika villkor?"*. Ett samarbete mellan landstingen i Sörmlands, Uppsala, Västmanlands och Örebro län, 2013.
6. Stockholms läns landsting (2016), *Arbetshälsorapport 2016*. Stockholm: Centrum för arbets- och miljömedicin.
7. Stockholms läns landsting (2012), *Arbetshälsorapport 2012*. Stockholm: Centrum för arbets- och miljömedicin.
8. Stockholms läns landsting (2007), *Arbetshälsorapport 2007*. Stockholm: Arbets- och miljömedicin, Centrum för folkhälsa.
9. Stockholms läns landsting (2004), *Stockholms läns Arbetshälsorapport 2004*. Arbets- och Miljömedicin, Samhällsmedicin.
10. Stockholms läns landsting (2015), *Folkhälsorapport 2015, Folkhälsan i Stockholms län*. Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (CES).
11. Bjuggren, C.M. and D. Johansson, *Privat och offentlig sysselsättning i Sverige 1950-2005*. Ekonomisk debatt, 2009. 37(1).
12. Sveriges officiella statistik, *Arbetsmiljön 2001*. Statistiska meddelanden (SM 0201).
13. Arbetsmiljöverket, *Arbetsmiljön 2013*. Arbetsmiljöstatistik, (Rapport 2014:3).
14. Sveriges Företagshälsor, *Jobbhälsobarometern*. Delrapport 2013:1 och 2013:2.
15. Stockholms läns landsting (2007), *Folkhälsorapport 2007 - Folkhälsan i Stockholms län*. Centrum för folkhälsa.
16. Folkhälsomyndigheten, *Folkhälsan i Sverige. Årsrapport 2014*.
17. Folkhälsomyndigheten, *Folkhälsodatas databas. Nationella folkhälsoenkäten, nationella och regionala resultat*. http://fohm-app.folkhalsomyndigheten.se/Folkhalsodata/pxweb/sv/B_HLV/?rxid=6efb4221-da55-47d1-b199-0caa526b31c2.
18. Eriksson, H.- G., et al., *Sickness absence and self-reported health a population-based study of 43,600 individuals in central Sweden*. BMC Public Health, 2008(8).
19. Riksförsäkringsverket, *Sjukfrånvarande enligt SCB och sjukskrivna enligt RFV*. RFV redovisar 2003:2.

Rapport från Arbets- och miljömedicin 1/2018

Arbetsförhållanden och hälsa i Uppsala län i början av 2000-talet

Akademiska sjukhuset, 751 85 Uppsala
www.amm uppsala.se